

ENGELTJES

De Motiefgroep Schaken is een vereniging voor schaakliefhebbers in Nederland, die alle mogelijke informatie en voorwerpen verzamelen op het gebied van schaken. Zelf ben ik sinds kort ook aangesloten bij deze vereniging en merk steeds weer, dat je het zo gek niet kunt bedenken of er bestaat een schaakafbeelding van. Zo zag ik in een verzameling van een goede schaakvriend enkele ansichtkaarten die de Motiefgroep in het jaar

2000 heeft uitgegeven ter gelegenheid van het vijftienjarig bestaan. De ene ansichtkaart heeft de titel 'Schaken in hogere sferen'. De kaart is gemaakt door kunstenaar Mareike Bodlaender. Op de kaart (zie de afbeelding hieronder) zien we een groep engeltjes rond een schaak-

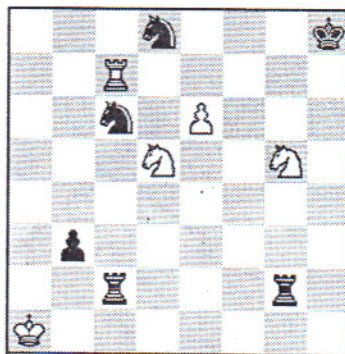
bord. Op het schaakbord is niet zomaar een stelling geschapen. Het betreft hier een oud Perzisch schaakprobleem, waarvan de maker helaas niet bekend is (het zou dhr. Engelen geweest kunnen zijn....!).

Als u goed kijkt, dan ziet u dat de stelling op de kaart te zien is. Het bord is van opzij in beeld gebracht. De engeltjes die rechts zitten, bekijken de stelling vanuit de positie van de witte speler. U kunt de stelling ook zien op het diagram. De opdracht in deze situatie is: wit geeft

mat in vijf zetten. Een van de engeltjes geeft alvast een aardige tip, zoals op het engelachtige beeld te zien is. Het engeltje links op de ansichtkaart heeft namelijk de witte toren in de hand om daarmee te gaan zetten. Dat is dus de tip. Het is een torenzet. De oplossing is dat de

witte toren naar veld h7 gaat:

1. Th7+ Kg8
2. Pf6+ Kf8
3. e7+ Pxe7
4. Tf7+ Pxf7
5. Pe6 mat

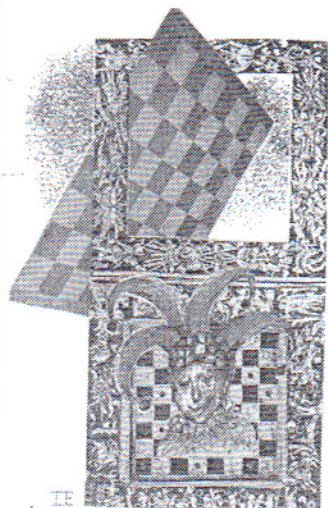

Een andere ansichtkaart die de Motiefgroep Schaken liet maken, was er een onder de titel 'Schaakgek' van kunstenaar Joyce op 't Eijnde. De kunstenaar verwoordt haar creatie als volgt: „Zoals de schaakspeler gek is op zijn spel, zo is ook de schaakcollectioneur verslaafd aan zijn verzameldrift. Een beetje gek moet je dan wel zijn.... Met die gedachte in mijn achterhoofd is de collage 'Schaakgek' ontstaan. Ik heb gekozen voor gemengde techniek, dat wil zeggen voor een combinatie van fotocollage en tekening. De schaakgek heeft hierdoor mijn gezicht gekregen. Daar hoort een zwend schaakbord bij. Gek ja".

(Bovenstaande artikel naar eerdere teksten van Sjoerd van Kettel en Henk Alberts)

- Bij speciale gelegenheden is muntgeld met schaakmotieven uitgegeven. Zo werd bijvoorbeeld een muntje van de Verenigde Arabische Emiraten uitgegeven ter ere van de 27e Schaakolympiade ('n soort Olympische Spelen voor de schakers) in Dubai.

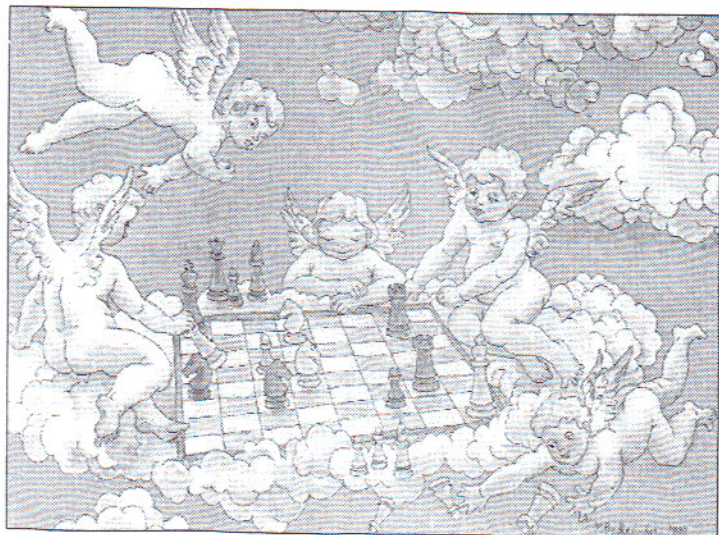
Cuba heeft de 100e geboortedag van wereldkampioen Jose-Raoul Capablanca in 1988 herdacht met een viertal munten. Op de munt staat zijn beeltenis terwijl hij een schaakzet doet. Op de achterkant van de muntjes staat overigens het standaardwapen van Cuba. In 1988 gaf Griekenland ter herinnering aan de 28e schaakolympiade, die in Thessaloniki werd gehouden, munten uit. In tegenstelling tot de Olympische spelen is er elke twee jaar een schaakolympiade. Op de voorkant van de 500 Drachme munt zijn Ajax en Achilles te zien die een bordspel spelen. Op de achterzijde een mooi ontwerp met delen van een schaakbord, de Uil als teken van wijsheid samen met de tekst en symbool van deze olympiade. De voorkant van de 100 Drachme laat een symbolische schaaktoren zien, met een 'waaierend' schaakbord en stukken, als teken van de beweeglijkheid van het spel.

'Schaakgek', een ansichtkaart van kunstenaar Joyce op 't Eijnde.

Ter gelegenheid van de 100e geboortedag van Capablanca verscheen in Cuba deze munt.

'Schaken in hogere sferen', een ansichtkaart die werd gemaakt door kunstenaar Mareike Bodlaender.

BOEK OVER ALEX VINKEN

Josef Stupp uit Herzogenrath is bezig met de productie van een boek over het Limburgse schaakfenomeen Alex Vinken (1912-1983). Vinken werd twintig maal kampioen van Limburg en is daarmee veruit recordhouder in onze provincie. In 1940 veroverde hij zijn eerste Limburgse titel en in 1965 zijn laatste. In zijn glorieperiode was hij opgewassen tegen de beste schakers van Nederland. Hij speelde zelfs eenmaal remise tegen wereldkampioen Max Euwe. Vinken leerde pas op z'n achttiende schaken. Hij maakte naam met een opening, het Vinkensysteem. Dit systeem is in de theorieboeken uitgewerkt en wordt nog steeds op wereldniveau toegepast. Het boek over Alex Vinken verschijnt in april 2004. Als opwarmertje is er al een speciale website over Alex Vinken in de lucht. Het adres daarvan is:

www.josefstupp.com
Wie materiaal kan aandragen (bijvoorbeeld herinneringen aan Alex Vinken of partijen die u tegen hem gespeeld hebt), kan zich wenden tot Josef Stupp, Haendelstr. 21, D-52134 Herzogenrath, tel. 02407-2911, e-mail alex@josefstupp.com
Het boek zal deel gaan uitmaken van een bundeling van de schaakrubrieken 1996 - 2004 die wekelijks in Dagblad De Limburger verschijnen. Hierover binnenkort meer.

• De 13-jarige Marina van Vliembergen uit Blerick is een van de beste 'schaakmeisjes' van Limburg. In het voorjaar mocht zij meedoen aan de Nederlandse kampioenschappen in Schagen. Daar scoorde zij 4 punten uit 9 partijen. Op de website

van de Blerickse schaakvereniging prijken enkele partijen van haar uit het NK. De partijen worden commentariseerd door Daan Holtackers. Hier volgt het slot van een van die partijen. Marina van Vliembergen - Martine Middelveld.

ZIE DIAGRAM 1

26. e6?!
(Na een wachtzet als 26. Kd2 is er nog weinig aan de hand, maar nu raakt de e-pion te ver vooruit)
26...f5 27. g3 Kg7 28. Lg2 Kf6

ZIE DIAGRAM 2

29. Td2 Td8 30. c4
(de beste poging)
30...d4 31. Ld5 Lxd5 32. Txd4 Txe6 33. Ted1 Ted6 34. Txd5
(Beter is 34. cxd5 Tc8+ 35. Kb1 Tc5 36. T4d2 Ke5 37. Te2+ waarna het nog niet zo duidelijk is)
34...Txd5 35. Txd5?!

ZIE DIAGRAM 3

(Na 35. cxd5 moet zwart nog nauwkeurig spelen om de pion op te halen, bijvoorbeeld 35... Ke5? 36. Te1+ of 35... Td6 36. Td3 Ke5? 37. Tb3)
35.....Txd5 36. cxd5 Ke5 37. d6 Kxd6
Zwart staat gewonnen en won het eindspel dan ook na 59 zetten (0-1).

• Hans Plasman speelde voor SV Schaesberg 1 een mooie partij tegen

Hein v.d. Spek.

Wit: Hein v.d. Spek (rating 2101), uitkomend voor Utrecht 3.

Zwart: Hans Plasman (1918), SV Schaesberg 1.
Commentaar bij de partij: H. Plasman (overgenomen uit het clubblad van SV Schaesberg).

ZIE DIAGRAM 4

24... Txb1+ 25. Lxb1 Pxa4
(zwart haalt de a-pion op. Echter het paard geeft de controle op e6 op en daar ging het wit om)
26. hxc6 hxc6 27. Lxc6 fxc6 28. De6+ Tf7 29. Dxc6
(allemaal geforceerd tot dusver. Nu komt zwart aan bod)

ZIE DIAGRAM 5

29... Dxc4+ 30. Kg1 Dxd5 31. Th7 Pc3 32. Lh6
(het lijkt nu wel zeer benauwd voor zwart, maar de witte koning heeft geen hulp meer)

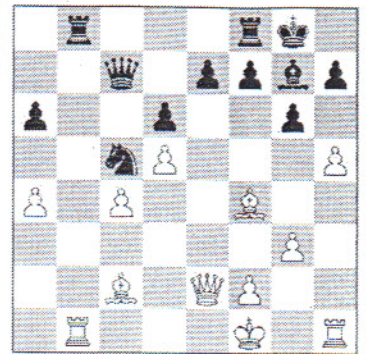
ZIE DIAGRAM 6

32... Dd1+
(Pe2 was nog beter, maar zoals Hein het nu speelt, pakt dit ook goed uit)
33. Kh2 Txf2+ 34. Kh3 Df1+ 35. Kh4 Th2+ 36. Kg4 De2+ 37. Kg5 Pe4+ 38. Kf5 Th5+ 39. Ke6

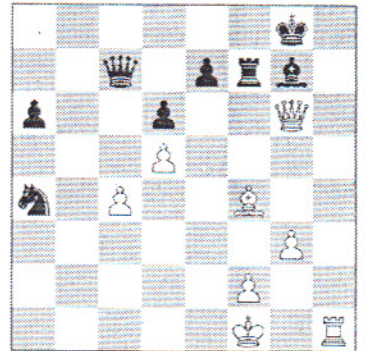
ZIE DIAGRAM 7

39... Pf6+ (0-1). Wit geeft op. Er kan nog een loper en een dame tussen, maar dan is het ook mat. Met nog 30 seconden op de klok redt zwart dat wel.

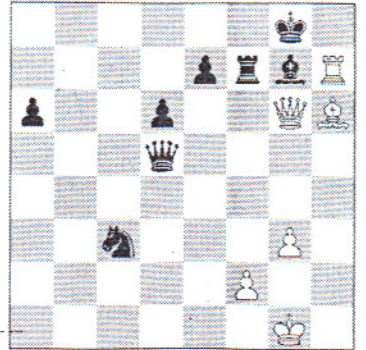
Diagram 4

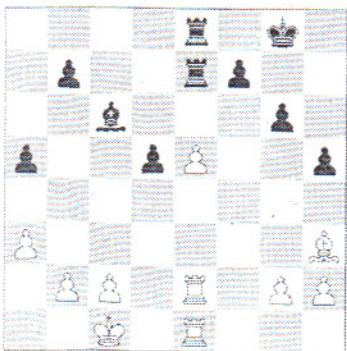
Diagram 5

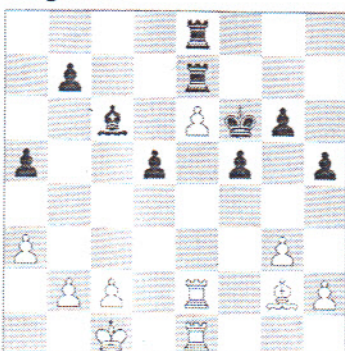
Diagram 6

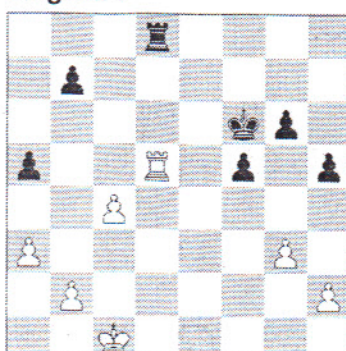
Diagram 1

Diagram 2

Diagram 3

Diagram 7

PORTISCH

De 66-jarige Hongaar Lajos Portisch doet nog altijd volop mee op hoog niveau. Bij het kampioenschap van Hongarije 2003 deed hij zelfs mee in de race om de 1e plaats. Hij moest uiteindelijk de eer laten aan Zoltan Amasi, maar de derde plaats van Portisch met een TPR van 2643 mocht er zijn. Als je op een leeftijd, waarop mensen in het 'normale' bedrijfsleven allang met vut of pensioen zijn, nog derde wordt in een nationaal kampioenschap van zo'n sterk schaakland, dan ben je een hele grote. Wat betreft de bezetting van het Hongaars kampioenschap moeten we wel aantekenen dat de beste spelers, Polgar en Leko, al jaren niet meer van de partij zijn. Portisch is een monument in de Hongaarse schaakwereld. Hij won het kampioenschap van Hongarije al in 1958! De schaakauteur Jan van Reek uit Margraten heeft onlangs een boekje uitgegeven over Portisch in zijn serie 'Schaakspelers als eindspelkunstenaars' (deel 27). Uit dat boekje volgen hier enkele spelfragmenten van Portisch.

Portisch - Erich Eliskases, Tel Aviv 1964.

ZIE DIAGRAM 1
Portisch kan een reeks sterke zetten uitvoeren. De offers kunnen exact worden gecalculeerd.
28. f5! Dd7 29. f6! Lxf6 30. exf6! Te8 31. Txd6+! fxd6 32. f7+! (1-0). Wit geeft mat of wint een stuk.

Hort - Portisch, Wijk aan Zee 1975.

ZIE DIAGRAM 2
Bij nauwkeurig spel is dit paard-eindspel gewonnen voor zwart.
78...Kc3! 79. Pc6 a4 80. Pa7 Pf6 81. Pb5+ Kb4 82. Pd4 Kc4 83. Pc2 Kc3 84. Pd4 Pd5+ 85. Ke4 Pc7!
De invloed van het witte paard wordt beperkt)
86. Pe2+ Kd2 (0-1)

Hübner - Portisch, 1980.
ZIE DIAGRAM 3
40...Dd5?
(40...Df4 verhindert een ineenstorting)
41. Dg4+ (1-0). Wit begint een verschrikkelijke aanval.

- Enkele Limburgse spelers hebben eind juli deelgenomen aan het 26e Open Internationaal Schaaktoernooi van Gent. Er waren maar liefst 438 deelnemers in Gent. De eerste twee plaatsen werden bezet door grootmeesters. Gaston Dörenberg (SV Brunssum) legde beslag op een prachtige 10e plaats met een score van 7 uit 9. Venlonaar Maarten Strijbos behaalde 6,5 punten. Hier zien we een partijfragment van Strijbos. M. Strijbos (rating 2321) - R. van Kemenade (2140)
ZIE DIAGRAM 4
32. Txd6+ gxd6 33. Txd6+ Kg8 34. Tg6+ Dg7 35. Txd6+ Kxd6 36. Dg3+ Kh8 37. Dg6 d3 38. Dxf6+ Kh7 39. Dg6+ Kh8 40. f6 d2 41. Dg7 (1-0).

- In de geschiedenis van het schaakspel zijn er twee legendarische spelers geweest waar meer over gesproken en geschreven is/wordt dan over alle andere spelers samen: Paul Morphy en Bobby Fischer. Komt het omdat hun schaakcarrières zoveel (droevi-

ge) overeenkomsten hebben? Ze waren allebei wonderkinderen, domineerden allebei alle andere spelers van hun tijd, waren allebei Amerikaan, stopten allebei met schaken op het hoogtepunt van hun roem, en werden daarna allebei gekweld door psychische problemen.

Paul Morphy (1837-1884) was vaak een aandachtig toeschouwer als zijn vader en oom met elkaar schaakten. Toen Paul acht was kon hij beiden al goed partij geven, en toen hij twaalf was won hij zelfs een blindpartij van zijn oom, die toen nog de 'Chess King of New Orleans' genoemd werd. Vader en oom Morphy waren natuurlijk erg trots op deze prestatie van Paul en nodigden (in 1850) de Hongaarse schaakmeester Lowenthal uit om een paar partijen tegen de dertienjarige Paul te spelen. Wellicht nam Lowenthal het te licht op want hij werd met 2,5 - 0,5 verslagen (in sommige publicaties

wordt zelfs van een 3-0 nederlaag gesproken!). Paul Morphy blonk niet alleen uit in het schaakspel ook op school en de universiteit was hij de beste. Zo kon het gebeuren, dat hij zijn rechtenstudie afrondde toen hij nog maar negentien jaar

was. Hier zien we een van zijn vele briljante momenten.
Paulsen - Morphy, New York 1857
ZIE DIAGRAM 5
Dit is de stelling na 17 zetten. Zwart heeft 17...Dxf3!! gespeeld. Met zijn dame heeft hij de looper op f3 geslagen. Dit prachtige dame-offer moet witspeler Paulsen als een verschrikkelijke schok hebben ervaren. Het idee van dit dame-offer is dat de g-lijn open komt te liggen en vrij komt voor de zwarte toren.
18. gxf3 Tg6+ 19. Kh1 Lh3 20. Td1 (na 20. Tg1, wat een meer logische verdediging lijkt, volgt 20...Lg2+ 21. Txd1 Te1+ 22. Tg1 Txd1 mat; een wonderlijke variant)
20...Lg2+ 21. Kg1 Lxf3+ 22. Kf1 Lg2+ 23. Kg1 Lh3+ 24. Kh1 Lxf2 (wit staat er hopeloos voor en kan nu niet anders doen dan zijn dame geven)
25. Df1 Lxf1 26. Txf1 Te2 27. Ta1 Th6 28. d4 Le3
Wit geeft op. Na 29. Lxe3 Thxh2+ 30. Kg1 Tg2 is het mat.

- Het Open Kampioenschap van Venlo 2003 is zeer geslaagd. Er werd een Zwitsers toernooi over 6 ronden gehouden en een knock-out toernooi. Het Zwitsers toernooi werd gewonnen door Piet van Genugten, gevolgd door Frans Merntens, Joep Nabuurs, Stephan Thijsen, Nico van der Hoogt en Mart Nabuurs. Het KO-toernooi werd gewonnen door de als 1e geplaatste Maarten Strijbos. Hij versloeg in de finale Bas van der Grinten, die verrassend tot de eindstrijd was doorgedrongen. Maarten Strijbos nam het na de prijsuitreiking op tegen elf clubleden. Bij deze kloksimultaan kreeg de simultaangever twee uur bedenktijd en zijn tegenstanders één uur. Strijbos moest één remise toestaan (Dick Kappert) en verloor eveneens één wedstrijd van Ben Janssen.

TOERNOOIWINNAAR

Herman Heslenfeld, lid van de vereniging Fianchetto uit Vaals, heeft een zomertoernooi gewonnen in de Duitse plaats Bad Breisig. Dit evenement, "4. Schach am Rhein Open", was onderverdeeld in drie toernooien. Een sterk bezet open toernooi met deelname door een aantal meesters (winnaar werd IM Boidman), een toernooi voor spelers tot een rating van 1700 en een seniorentoernooi. In dit seniorentoernooi was Heslenfeld de enige Nederlander in een veld van twintig deelnemers. En jawel, die Nederlander won! Zijn score was 6,5 uit 9. Hier zien we een van zijn overwinningen. Otto Kröner - Herman Heslenfeld 1. e4 d5 2. exd5 Dxd5 3. Pc3 Da5 4. d4 c6 5. Pf3 Lf5 6. Le2 Pf6 7. Ld2 Dc7 8. O-O Pbd7 9. Te1 e6 10. h3 h6 11. Lc4 Le7 12. Lb3 Pb6 13. Ph4 Lh7 14. Pf3 Td8 15. De2 O-O
ZIE DIAGRAM 1

De witspeler bedenkt nu een zet waar niet iedereen direct op gekomen zou zijn. Mogelijkheden als 16. Tad1 of 16. Tac1 lagen voor de hand. Maar de witspeler houdt van een avontuurtje, want hij speelt een offer.
16. Lxe6 fxe6 17. Dxe6+ Tf7 18. Pe5 Ld6 19. Pxf7 Dxf7
ZIE DIAGRAM 2

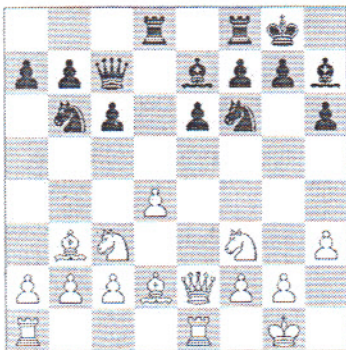

Diagram 1

Diagram 2

Zwart heeft goed gereageerd op de verrassende zet van wit en is goed uit het slagveld tevoorschijn gekomen. Zwart weet in het vervolg keurig stand te houden.
20. Tac1 Pc4 21. Dxf7+ Kxf7 22. Le3 Lb4 23. Te2 Pxb2 24. Pd1 Pxd1 25. Txd1 Pd5 26. Ld2 Lxc2 27. Tde1 Lxd2 28. Txd2 Lf5 29. Te5 Ld7 30. Te1 Te8 31. Tb1 b5 32. a4 Pc3 33. Ta1 Pxa4 34. f3 Le6 35. Kf2 Ld5 36. Tc2 Te7 37. Td2 Pb6 38. Te2 Txe2+ 39. Kxe2 Pa4 40. Kd2 Ke7 41. Te1+ Kd7 42. Ta1 Kd6 43. Kc2 Le6 44. g4 c5 45. dxc5+ Kxc5 46. Te1 Kd6 47. f4 Pc5 48. Td1+ Ld5 49. Kc3 a5 50. h4 b4+ 51. Kb2 a4 52. g5 a3+ 53. Ka1 hxg5 54. fxg5 b3 55. h5 b2+ 56. Kb1 Pa4 57. h6 gxh6 58. gxh6 Pc3+ 59. Kc2 Pxd1 (0-1)

• De Amerikaan Samuel Loyd (1841 - 1911) geldt als de grootste (schaak) puzzelontwerper ooit. Hij publiceerde al op 14-jarige leeftijd zijn eerste schaakprobleem in een krant in New York. Op z'n 16e was hij al redacteur van een probleemrubriek in een schaakmaandblad. Hij wist zijn problemen te vergezellen van prachtige verhalen. Een van de bekendste opgaves van zijn hand is het zogenaamde damesprobleem: zet acht dames zodanig op een verder leeg schaakbord dat geen van hen één van de andere dames aanvalt. Een van zijn vele verhalen gaat over de krijgshaftige koning Karel XII van Zweden die in 1713 werd ingesloten door de Turken bij een strijd in het toenmalige grote Turkse rijk. Tussen de strijd door, schaakte de koning

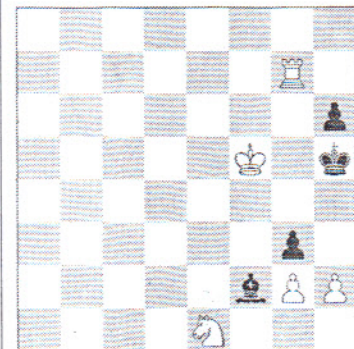

Diagram 3

met een van zijn metgezellen. Op een dag was de situatie op het bord zoals in DIAGRAM 3. De koning, met wit spelend, kondigt hier mat in 3 aan. Dit met als oplossing:
1. Txg3 (dreigt 2. Th3+ Lh4 3. g4 mat)

1....Lxg3
2. Pf3 en zwart is in tempodwang; na elke willekeurige zet van de zwarte loper volgt er 3. g4 mat. Nauwelijks was de koning uitgesproken, of er suiste een Turkse kogel door het venster. Deze trof het witte paard. Het paard stortte dood neer en verdween van het bord. Wit moest verder zonder het paard.
Zie DIAGRAM 4.

Maar het derde hem niet. Koning Karel kondigde evengoed nog mat in 4 aan:
1. hxg3 (dreigt 2. Tg4 en 3. Th4 mat)
1....Le3 (want op 1....Lxg3 2. Txg3 Kh4 geeft 3. Th3 mat)
2. Tg4 (dreigt weer 3. Th4 mat)
2....Lg5
3. Th4+ Lxh4
4. g4 mat
De koning kon dit mat in 4 niet uitvoeren. Want hij was nog niet uitgesproken, of een tweede kogel trof een van zijn spelers. Nu was de pion op h2 het slachtoffer. Ook deze verdween van het bord.
ZIE DIAGRAM 5.

Maar ook daar wist koning Karel iets op te vinden. Hij zag een mogelijkheid om ook zonder die pion zijn

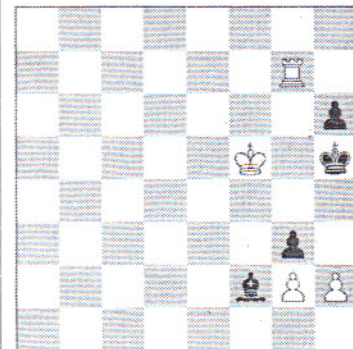

Diagram 4

partij nog te winnen en nu door middel van mat in 5 zetten:
1. Tb7 (met de bedoeling 2. Tb1 en 3. Th1 mat)
1....Le3 2. Tb1 Lg5 3. Th1+ Lh4 4. Th2!! gxh2 5. g4 mat

• Drie Limburgse jeugdschakers (al len van de Venlose SV) trotseerden eerder deze maand de tropische temperaturen in het stadhuis van Hengelo waar het Open NK voor jeugdschakers gespeeld werd. Van maandag tot en met zaterdag werden er 9 partijen gespeeld. Er waren 400 deelnemers uit diverse landen. Egbert Clevers uit Velden viel met 5,5 uit 9 juist buiten de prijzen in de C-klasse. Met zijn gedeelde 21e plaats was hij niet echt tevreden. Joep Nabuurs behaalde 5,5 uit 9 in de A-klasse en viel ook net buiten de prijzen maar was uiterst tevreden met zijn gedeeld 14e plaats in de eindrangschikking. Mart Nabuurs speelde ook een uitstekend toernooi en bereikte in de B-klasse een zeer fraaie (gedeeld) 7e plek met 6 uit 9.

• De finale van het zomer-snel-schaaktoernooi "Schaken met de Meester" in Blerick kende een spannende strijd tussen de Duitsers Christian Busch en Armin Thelen. Ze eindigden gelijk met 19 punten. Het onderling resultaat door het hele toernooi heen gaf de doorslag. Dat was 3,5 - 2,5 in het voordeel van Christian Busch. Op "doelsaldo" won hij dus dit spannende toernooi. Op de derde plaats eindigden Wim Giesen (Blerick) en Joep Nabuurs (Venlo) met 16,5. Het damesklassement is gewonnen door Marina van Vliembergen met 13,5 punten.

• Hebt u - of heb jij - een partijfragment of partij die het naspelen waard is? Stuur deze bijdrage dan naar:
Redactie Dagblad De Limburger t.a.v. Frank Clevers, Postbus 5114, 6130 PC Sittard, of per e-mail f.clevers@ddl.mgl.nl

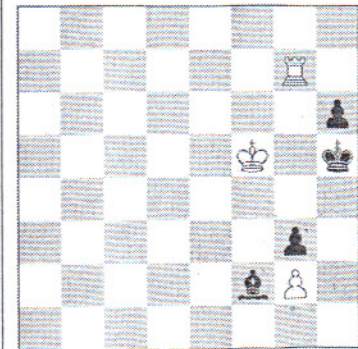

Diagram 5